

Bijzondere juridisch karakter van de arbeidscontractanten van publiekrecht bij de Franse overheid

Duiding bij het arrest van Administratief Hof van Beroep van Marseille, 23 juni 2012¹

De Franse overheid werkt, net zoals de Nederlandse, nog steeds met ambtenaren die eenzijdig worden aangesteld. Toch kent de Franse ambtenarij naast de groep van ambtenaren nog een grote groep van contractuele personeelsleden. De Franse overheid is dan ook, net als bijvoorbeeld de Belgische, een typisch voorbeeld van een openbaar ambt waar de ambtelijke status en het gebruik van arbeidsovereenkomsten elkaar niet uitsluiten.

Toch bestaat er een zekere gradatie in hoe de Franse publieke sector personeel mag aanstellen. Het personeel bij de Franse openbare besturen wordt in principe eenzijdig aangesteld. In een aantal gevallen mag de overheid personeelsleden op basis van tijdelijke arbeidsovereenkomsten werven, namelijk als de organisatie:

- geen ambtenaren voorhanden heeft om de openstaande functie te vervullen;
- een specifieke ervaring voor een bepaalde openstaande functie nodig heeft;
- als er nog tijd nodig is om een permanente dienst in te vullen.

Omgekeerd ‘genormaliseerd’

In deze gevallen kan de Franse overheid volgens het Franse Bestuursrecht zogenaamde arbeidscontractanten van publiekrecht werven voor functies die onder typische administratieve overheidstaken ‘Arbeidscontractanten van publiekrecht’ vallen. Dat betekent dat er zeer veel afwijkingen van het Franse arbeidsrecht mogelijk zijn om de rechtspositie van deze personeelscategorie in te vullen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de overheid individuele arbeidsvoorwaarden van deze personeelscategorie eenzijdig kan wijzigen. Het ‘gewone’ Franse arbeidsrecht laat dit echter juist niet toe. De rechtspositie van de contractuele personeelsleden is daarmee in Frankrijk omgekeerd ‘genormaliseerd’. Zij vallen voor een groot deel van hun rechtspositie onder het Frans Bestuursrecht en dat is zo sinds de beslissing in de zaak Berkani van het Administratieve Rechtbank van Rhône-Alpes uit 1996.²

Complexe dualiteit

Bovenstaand arrest van het Administratief Hof van Beroep van Marseille stipt nog eens de complexe dualiteit van het Franse recht van het overheidspersoneel aan. Het hof bevestigt een beslissing van de Administratieve Rechtbank van Montpellier waarin dat gerecht oordeelde dat de werving van arbeidscontractanten mogelijk is om specifieke overheidstaken in te vullen. Daarmee valt het niet aannemelijk te maken dat de werving van de contractanten van publiekrecht niet onder één van deze voorwaarden zou vallen.

Deze uitspraak is significant voor de blijvende toename van het aantal arbeidscontractanten bij de Franse overheid. Het principe van statutaire tewerkstelling raakt steeds meer uitgehold omdat de voorwaarden waaronder de overheid arbeidscontractanten kan werven, zeer ruim zijn. Daar staat tegenover dat de rechtspositie van de arbeidscontractanten van publiekrecht nog nauwelijks enig verband heeft met de rechtspositie van arbeidscontractanten in de private sector. De rechtspositie van arbeidscontractanten van publiekrecht bevat dezelfde principes als die van de ambtenaren zelf.

Op dit ogenblik is het recht van het overheidspersoneel in Frankrijk één van de meest verwarrende van de Europese landen. Aan de ene kant werft de overheid steeds meer arbeidscontractanten terwijl zij aan de andere kant onderworpen zijn aan regels die specifiek zijn opgesteld voor de eigenlijke ambtenaren.

Voor buitenstaanders blijft dit een zeer vreemde kronkel, maar het maakt de ontwikkeling in Frankrijk misschien net iets interessanter om volgen.

Prof. mr. Alexander De Becker bekleedt de Ien Dalesleerstoel ‘De overheid als arbeidsorganisatie’ van het CAOP en de Universiteit van Amsterdam. Het CAOP is het kennis- en dienstencentrum op het gebied van arbeidszaken in de publieke sector onder andere voor het thema Europa (www.caop.nl).

¹ Cour Administrative d’Appel de Marseille, 8ème chambre - formation à 3, 23/10/2012, 10MA03464, te raadplegen op http://www.weka.fr/base-juridique/jurisprudence_JUR_10MA03464_23102012.html?utm_source=actualite-collectivites-territoriales&utm_medium=article&utm_campaign=crosslink-bddj

² Tribunal des conflits, 25 mars 1996, M. Berkani c/Centre régional des œuvres universitaires et scolaires de Lyon te raadplegen op <http://droit-public-et-international.oboulo.com/tribunal-conflits-25-mars-1996-m-berkani-c-centre-regional-40137.html>